

NIUWKOMERSONDERWIJS IN AMSTERDAM: DE BATAVIASCHOOL

Met de stijging van het aantal vluchtelingen en de aanhoudende werkdruk op leerkrachten in het basisonderwijs is de relevantie van nieuwkomersscholen op dit moment erg hoog. Niet alleen is er een nieuwe toestroom van vluchtelingen uit Oekraïne, ook de toestroom uit landen als Afghanistan en Syrië is afgelopen jaar weer hoger dan daarvoor. Een goed moment om eens een gesprek te hebben met de directrice van De Bataviaschool, **Janneke Wormhoudt**. Vangen zij nu veel Oekraïense nieuwkomers op? Hoe merken zij op – met altijd een taalbarrière – dat een leerling extra ondersteuning nodig heeft? En wat zou zij mee willen geven aan andere scholen? *‘Als er een nieuwkomer aan de deur staat, maakt niet uit uit welk land: probeer echt een plek te vinden voor het kind.’*

Door Rshaart Aumaj en Danielle Drenthen

Over de Bataviaschool

De Bataviaschool is een nieuwkomersschool in Amsterdam Oost. Die zorgt ervoor dat nieuwkomers tussen de 5 en 12 jaar in ongeveer 9 tot 18 maanden tijd de Nederlandse taal en andere basisvaardigheden onder controle krijgen. Zodat ze zo snel mogelijk kunnen doorstromen naar het basis- of voortgezet onderwijs.

‘Onze leerkrachten zijn zeer flexibel: elke week kunnen kinderen in je groep starten en vier keer per jaar is er een uitstroommoment.’

ERVARING VAN DE DIRECTEUR

Janneke - 'Wanneer een leerling op de Bataviaschool start, plaatsen we deze in een groep met leeftijdsgenoten. In de eerste week bepalen we het niveau van de kinderen met een aantal testjes. Er zijn veel verschillende niveaugroepen, zodat er altijd wel een plek is. Tijdens lezen, rekenen en spelling werken we veelal groepsdoorbroken. Het woordenschatprogramma 'Wereld vol woorden' is de methode die wij gebruiken om de Nederlandse taal te leren. Dit is een thematische methode die in de eigen groep wordt toegepast. De leerkrachten die op de Bataviaschool werken kunnen hier heel flexibel mee omgaan. Elke week kunnen kinderen in je groep starten en vier keer per jaar is er een uitstroombmoment.'

Vangen jullie nu veel Oekraïense kinderen op?

'Er zijn inmiddels al een aantal Oekraïense kinderen gestart. Voor de meivakantie konden er kinderen versneld doorstromen naar de stamscholen, waardoor er extra plekken gecreëerd werden voor nieuwe kinderen; 30 Oekraïense kinderen en vijf kinderen uit andere landen starten na de meivakantie. Er staan nog veel Oekraïense kinderen op de wachtlijst. Na de meivakantie kijken we op basis van bijvoorbeeld leeftijd en ondersteuningsbehoefte of we nog meer kinderen kunnen plaatsen.'

Dat klinkt alsof jullie aardig moeten groeien.

'Zeker. We begonnen het afgelopen

schooljaar met weinig leerlingen, maar het werden er vrij snel weer meer. In maart is onze negende groep gestart. En laatst hebben we het speellokaal verbouwd tot een tiende klas. Verder breiden we elke klas uit met twee kinderen; daarmee gaan we van 15 naar maximaal 17 kinderen per groep.'

Hoe gaan jullie om met leerlingen waarvan je inschat dat deze voor een korte termijn in Nederland verblijven?

'Elk kind dat op onze school begint, behandelen wij hetzelfde. Wat is het niveau? Daarmee gaan we van start, bij elke nieuwkomer. Want het kan zijn dat ze na drie maanden terug gaan naar het land van herkomst, maar ze kunnen ook jaren in Nederland blijven. Als ze na bijvoorbeeld drie maanden weggaan, dan hebben ze die drie maanden een fijne tijd gehad.'

Janneke Wormhoudt
Directeur

Bataviaschool

'De afgelopen 22 jaar ben ik verbonden aan de Bataviaschool. Voor die tijd heb ik verschillende functies doorlopen zoals leerkracht, IB'er, ICT'er en adjunct-directeur op een basisschool in Amstelveen.'

Worden jullie vanuit het NPO of een ander budget ondersteund om met de toegenomen toestroom van nieuwkomers om te gaan?

'Wij hebben ervoor gekozen om van de NPO-middelen een extra onderwijsassistent en een speltherapeut in te zetten.'

Wat is de meerwaarde van een speltherapeut bij nieuwkomers?

'Er komen kinderen op school met een traumatische ervaring. Spelenderwijs bereikt zij dat kinderen zich meer openstellen en zich prettiger voelen.'

Ik kan me voorstellen dat het wel noodzakelijk is dat er iemand is die ze op zo'n manier kan bereiken.

'Dat klopt. Daarom heeft ons hele team de training gevolgd over traumasensitief lesgeven. Wij weten: ook al kom je uit een goed gezin en uit een land waar geen oorlog is, je hebt allemaal vrienden en familie achtergelaten. Elk kind heeft z'n rugzakje mee als hij binnenkomt. Waar wij vooral op letten is dat we een veilig pedagogisch klimaat bieden waarin kinderen zich kunnen ontwikkelen. Het is belangrijk dat ze niet thuis zitten in een soms moeilijke situatie, maar

‘Ook al kom je uit een goed gezin en uit een land waar geen oorlog is, je hebt allemaal vrienden en familie achtergelaten.’

gewoon op school waar zij kunnen voetballen op het plein en contact hebben met andere kinderen is vaak al genoeg. Onze groepen zijn natuurlijk niet zo groot, dus er is veel individuele aandacht. Sommige kinderen hebben meer nodig, als ze in hun ontwikkeling achterblijven. Dan schakelen ook wij andere instanties in.'

Hoe merken jullie op dat een leerling extra ondersteuning nodig heeft, met de taalbarrière?

'We bespreken dit altijd met het zorgteam; de GGD-arts, de APO, de OKA en de ib'ers. Bij sommige kinderen zien we de eerste week al dat er meer aan de hand is en dan vraag je direct aan de ouders of er al een rapport is uit het land van herkomst. Maar dan is er nog het probleem dat de leerling niet meteen naar het gespecialiseerd onderwijs kan, want die hebben een TLV nodig of hebben geen plek, terwijl je eigenlijk weet dat het kind daar beter af zou zijn. Ik vind het lastig dat daar geen tussenvoorziening voor is. We doen wel mee met de pilot van het SWV. Daar gaan we nu één kind aanmelden, omdat de ouders een ander beeld hebben van hun kind en onbekend zijn met het Nederlandse onderwijssysteem. In de tussentijd kan dit kind niet naar een reguliere school. De tijd die eroverheen gaat tot een kind geplaatst is op het speciaal onderwijs of speciaal basisonderwijs is te lang.'

.....
'Waar wij vooral op letten is dat we een veilig pedagogisch klimaat bieden waarin een kind zich kan ontwikkelen'

Dat is denk ik wel een probleem waar veel scholen tegenaan lopen, de wachtlijsten bij het SO en SBO.

'Dat klopt. Een gewone school heeft een leerling een langere tijd op school, zo bouwen ze een groeidocument op. Een nieuwkomer heeft die tijd niet. Het kind moet eerst wennen, gaat zich ontwikkelen, het groeidocument moet ingevuld worden en dan nog de TLV-aanvraag bij het SWV. Je wil niet dat een kind, waarvan duidelijk is dat het naar het S(B)O moet, eerst nog uitstroomt naar het regulier onderwijs. Zo'n kind moet rechtstreeks van de nieuwkomersschool naar de uiteindelijke school die goed voor dit kind is.'

Hoe werken jullie samen met andere nieuwkomersscholen?

'We hebben een ib-netwerk voor nieuwkomers en we hebben een directieoverleg waar we vergaderen over gemeenschappelijke problemen. Met andere nieuwkomersscholen werken we

niet specifiek samen. Het is wel de bedoeling dat er in de stad meerdere grote locaties komen zoals de Bataviaschool. Men ziet in dat het meerwaarde heeft om expertise te bundelen. Ik merk dat er mensen van andere stadsdelen komen kijken hoe we het hier op school hebben georganiseerd.'

Wie houdt de controle over de wachtlijst van de Oekraïense leerlingen die nog geen school hebben?

'Daar gaat het centrale meldpunt voor nieuwkomers over, van het ABC. Er staan er nu nog circa 120 kinderen uit allerlei landen op de wachtlijst. Ik vind het fijn dat ze op een wachtlijst staan, want dan zijn ze in beeld, en dan weet je ook waar ze zitten. Maar het grote tekort aan leerkrachten is het grootste probleem op dit moment. Hierdoor hebben we niet direct alles op de rit, dat heeft tijd nodig. Het is niet mogelijk dat alleen de nieuwkomersscholen deze kinderen opvangen. Zo'n grote toestroom aan leerlingen in één keer tegelijk, dat kan geen enkele school aan.'

Janneke - 'Een leerling blijft gemiddeld een jaar bij ons op school. Er zijn kinderen die na een maand of 9 al kunnen doorstromen; denk aan expatkinderen, kinderen met een hoog IQ, of wie in het land van herkomst al goed onderwijs hebben gehad. Er zijn ook kinderen die nog nooit naar school zijn geweest, die op een leeftijd van 10 jaar nog niet tot 10 kunnen tellen. Die leerlingen blijven langer. We houden ze hier tot ergens anders een goede plek is gevonden. Of dat nou op het regulier basisonderwijs, speciaal onderwijs of voortgezet onderwijs is.'

Is het idee dat deze leerlingen alleen naar nieuwkomersscholen gaan?

'Er zijn tussenoplossingen. Zo zijn er een aantal reguliere basisscholen die een groep Oekraïense leerlingen opvangen met een Oekraïense leerkracht. Ik vind het heel fijn dat de kinderen op deze manier niet thuis zitten maar lekker naar school gaan. Ik merk dat er meer bereidheid is bij reguliere scholen om de kinderen uit Oekraïne op te vangen, waar dat bij andere kinderen uit andere landen soms erg lang kan of kon duren. Ik vind dat we er met z'n allen voor de kinderen moeten zijn. Elk kind verdient hetzelfde.'

Is er iets dat je zou willen meegeven aan andere scholen?

'Ik zou willen meegeven dat als er een nieuwkomer aan de deur staat, maakt niet uit uit welk land: probeer echt een plek te vinden voor het kind. Op het moment dat een nieuwkomersschool vol zit, zorg dat het kind – tijdelijk – naar school gaat, en laat de ouders niet van school naar school zwemmen door de stad. Iedere school kan een kind opvangen. Als je als school vindt dat je hier niet in bent gespecialiseerd, dan mag je ons bellen om te vragen wat ze tijdelijk met zo'n kind kunnen doen. Dat gebeurt gelukkig nu ook al regelmatig. We hebben ook een brief met tips wat je met een kind kan doen. Maar zorg dat ieder kind naar school gaat. Als een kind maanden thuis zit, vind ik dat verschrikkelijk. Er mag geen kind thuis zitten.'

Is het dan ook lastig om een stamschool te vinden voor de kinderen?

'Ja, dat is zeker een punt. De klassen

zitten vol, er is een tekort aan leraren en soms zitten er in een klas meerdere kinderen die veel aandacht nodig hebben. De scholen hebben echt heel veel op hun bordje.'

En het vinden van een stamschool, waar in het proces gebeurt dat?

'Een kind moet eerst bij een stamschool aangemeld worden, de stamschool meldt het kind dan aan bij het meldpunt nieuwkomers. Dat is de route. Maar op het moment dat iemand radeloos belt omdat haar kind al vanaf december thuis zit, dan zeg ik 'kom maar voor een intake' en dan zorgen we ervoor dat de nieuwkomer zo snel mogelijk naar school kan. Wij helpen dan bij het vinden van een stamschool. Maar dat is de omgekeerde weg.'

Dus eigenlijk nemen jullie daarin de zorgplicht over?

'Ja. Want ik vind dat een kind naar school moet. En niet thuis mag zitten. Het is af en toe héél lastig om een stamschool te vinden. De ene school is daar makkelijker in dan de ander.'

Wat vind je het mooie aan het werken op deze school?

'Vandaag nemen we afscheid van 14 kinderen. We zitten eindelijk weer met z'n allen bij elkaar, met de ouders van de kinderen die afscheid nemen. En dan zingen ze een lied, ze vertellen een verhaal over hoe ze het hier gehad hebben of ze doen een toneelstukje en dan denk ik wow, het is toch weer gelukt in een jaar. Dat is het mooie van hier werken: je ziet zo snel resultaat. De kinderen en hun ouders zijn dankbaar voor alles wat je voor en met ze doet. Al ga je met ze naar Artis, Jeugdland, Het Tropenmuseum of de bieb, komen ze super blij weer thuis. Deze week was de middenbouw naar Artis geweest, en dan is er een kind dat voor het eerst in zijn leven een giraffe ziet en vraagt: 'Juf, is die echt?!' ■

TIPS VOOR ONDERWIJS AAN NIEUWKOMERS

Ben je op zoek naar tips en advies over onderwijs aan nieuwkomers? Alle tips van onder andere de Bataviaschool zijn gebundeld en beschikbaar bij het meldpunt ABC.

KLIK HIER
VOOR TIPS!

'Probeer echt een plek te vinden voor het kind.'